

Languages on this page:

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 16 december 2009

Utskriftsvänlig pdf-fil

Läs mer om fotboll på idrottsforum.org

Fotbollens vagga stod i England, och därifrån spred sig det vakra spelet, som det kallas, ut över världen på sätt och med effekter som beskrivits i detalj i mange böcker og artiklar genom åren. Naturligvis har også fotbollens historia i hemlandet skrivits om og om igen, men det har i hovedsak handlet om England snarere än Storbritannien, og i hovedsak om professionell fotboll snarere än amatörfotboll. Just dessa två aspekter vägde tungt för Matthew Taylor när han bestämde sig för att skriva *The Association Game: A History of British Football* (Pearson Longman). Taylor är professor i historia vid Department of Historical and Social Studies, De Montford University i Leicester, og en av sitt lands främsta socialhistoriker med inriktning på sport og fritid. Han har tidigare medverkat på idrottsforum.org med två artiklar som behandlar fotboll, migration og globalisering respektive fotboll og politisk kultur. Arve Hjelseth, som själv är ganska väl bevandrad i brittisk fotbollshistoria og –kultur, har läst Matt Taylors grundliga historiska og historiografiska genomgång av brittisk fotbolls framväxt i England, Wales, Nordirland og Skottland, og om det ömsesidiga samspelet fotbollen på andra håll i världen. Trots ett initialt tvivel på behovet av ännu en bok på området kapitulerade vår recensent en bit in i boken, og rekommenderar den för alla fotbollsintresserade som ett bra og viktig arbeid, kunskapsrikt og välskrivet.

Lysande brittisk fotbollshistorik

Arve Hjelseth

Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU, Trondheim

Matthew Taylor

The Association Game: A History of British Football

516 sidor, hft., ill.

Harlow, Essex: Pearson Longman 2008

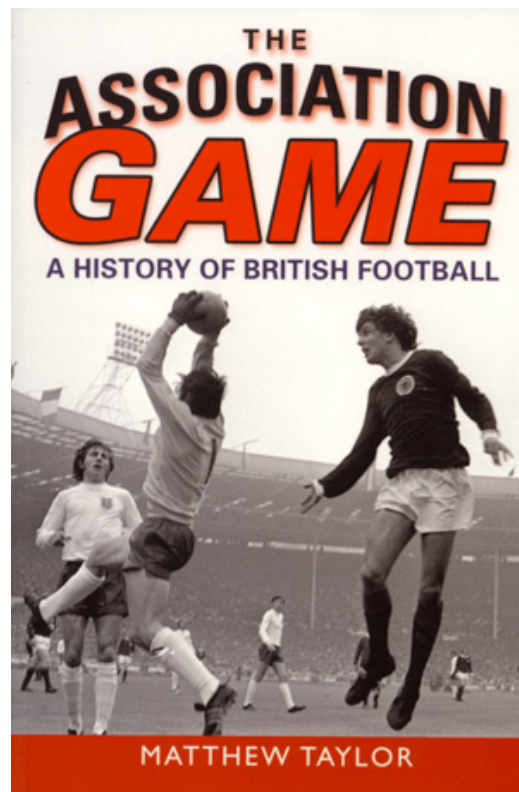
ISBN 978-0-582-50596-4

Min første tanke da jeg ble bedt om å omtale denne boken, var at dette er et felt som virker godt dekket fra før. Emnet både fascinerer og interesserer meg, men samtidig virket det nærliggende å spørre om vi trengte et nytt bredt anlagt oversiktsverk. Har ikke de fleste av oss som på en eller annen måte har befattet oss med fotballforskning vært gjennom et betydelig antall tekster, både oversiktsverker og nærstudier, om den britiske fotballens historie? Spørsmålet som var utgangspunktet for min lesning i starten, var derfor hva boken kunne tilføre dette feltet ut over det som finnes fra før, med andre ord hva som begrunner en såpass omfattende bok.

Etter relativt få sider ble skepsisen avløst av gryende interesse, som siden ble forsterket.

Matthew Taylor viser i introduksjonen til at det ikke foreligger noen helhetlig *historisk* analyse av britisk fotball, spesielt er perioden etter andre verdenskrig i følge ham dårlig dekket. Det som rettferdiggjør

utgivelsen er videre at perspektivet er gjennomført *britisk*, ikke *engelsk*, og at den foreliggende boken ikke er begrenset til den profesjonelle fotballens historie. I tråd med tendenser i nyere historieskriving peker Taylor også på at en oversikt over britisk fotballhistorie må ta høyde for den gjensidige påvirkningen mellom Storbritannia og resten av verden. Brittisk fotbolls forhold til FIFA og UEFA er derfor spørsmål som vies til dels betydelig

oppmerksomhet. I introduksjonen vises det også til at mye av det viktigste arbeidet om britisk fotballs nyere historie stammer fra sosiologer og andre samfunnsvitere. Her må det med en gang understrekes at historikeren Taylor demonstrerer imponerende god oversikt over de fleste sentrale bidrag også fra andre faglige tradisjoner. Han refererer ikke bare til dem i forbifarten, men bruker dem aktivt til å utkrystallisere sentrale posisjoner i forskningsfronten, og til antydningvis å fremme begrunnede konklusjoner.

Den overordnede ambisjonen med boken er i lys av dette å presentere sentrale trekk ved den forskning som foreligger, og å forsøke å syntetisere denne. Boken er altså en kritisk og drøftende gjennomgang av hva vi vet om de ulike delspørsmålene som tas opp.

Fremstillingen er organisert rundt seks faser som er kronologisk ordnet, i tillegg til relativt korte innlednings- og avslutningskapitler. Den første fasen strekker seg frem til 1885 og legaliseringen av profesjonell fotball i England. Den andre fasen ("The making of British football") dekker perioden frem til første verdenskrig. Den tredje ("Football between the wars") handler om mellomkrigstiden. Den fjerde ("The golden age of British football?") dekker perioden fra 1940 til 1961, som er året hvor maksimumslønnen oppheves i England. Den femte fasen ("Glory and decline") handler om tiden fra 1961 til 1985, mens den siste ("Football's revolution") dekker årene frem til årtusenskiftet. Denne inndelingen er konvensjonell og relativt uproblematisk, selv om den ikke følges helt konsekvent opp. I navne- og stikkordsregisteret finner jeg for eksempel at en viktig person som Herbert Chapman er nevnt kun i tilknytning til den fjerde fasen (1940-1961), mens Chapman selv døde i 1934. Årsaken til dette er at managerens rolle og fotballens taktiske utvikling drøftes i del 4, men ikke i del 3. Noe stort problem representerer ikke dette, og en viss overlapp mellom ulike historiske faser må forventes. Skal man krangle på detaljer kan man naturligvis også hevde at den siste fasen ikke bør begynne i 1985 (året for Heysel- og Bradford-tragediene), men kanskje i 1989 (året for Hillsborough) eller 1992 (opprettelsen av Premier League). Men dette er helt underordnet.

Det innledende kapitlet avsluttes med en informativ oversikt over ulike perspektiver og hypoteser knyttet til tre sentrale begrepsmessige spørsmål: Hvordan fotball er relatert til det øvrige samfunn ("Football and its meanings"), hvordan fotballens historie kan deles inn i ulike faser ("Football and its chronology"), og hvordan man skal gå til verks for å ta vare både på de aspekter som forener og skiller de ulike delene av Storbritannia ("Football and 'Britain'"). Disse diskusjonene er gjennomgående balanserte og avklarende, selv om forfatteren ikke trekker noen slutninger som skiller seg markant fra tidligere forskning.

Generelt kontekstualiseres teksten i betydelig grad ved at diskusjonen knytter an til mer generelle tendenser i det britiske samfunn, om enn i mindre grad enn tilfellet er for eksempel hos King (2002). I problemstillinger knyttet til nasjonal identitet og fotball særlig i Skottland kommer dette tydelig fram, men det gjelder også for behandlingen av variabler som klasse, kjønn og etnisitet. Når det gjelder forholdet mellom England, Skottland, Wales og Nord-Irland er det engelsk fotball som får klart størst oppmerksomhet. Det ligger for så vidt i sakens natur i og med at det er foreliggende forskning som er utgangspunktet for fremstillingen. Forskningen på engelsk fotball er mer omfattende enn tilfellet er for skotsk, nordirsk og walisisk. Taylor bidrar dessuten med informative innsikter når det gjelder forholdet mellom de britiske nasjonene, spesielt kanskje i kapittel 2.

” Som det kanskje allerede fremgår av det ovenstående, synes jeg ganske enkelt at dette er en meget god bok.

Som det kanskje allerede fremgår av det ovenstående, synes jeg ganske enkelt at dette er en meget god bok. Har man befattet seg med feltet før lærer man kanskje ikke så mye nytt, men for andre bør denne utgivelsen bli stående i mange år fremover. Taylor forholder seg aktivt og kritisk til de kontroverser og uenigheter som preger de ulike temaene, uten nødvendigvis å ta eksplisitt standpunkt ut over å antyde hvordan ulike posisjoner kan syntetiseres. Et eksempel på evne til å summere opp sentrale kontroverser og foreløpige konklusjoner på et felt er drøftingen av Adrian Harveys (2005) relativt radikale omtolkning av engelsk fotballs tidlige historie. Walvins (1975) og Russells (1997) studier av engelsk fotballs historie utgjør rimeligvis viktige utgangspunkt for Taylors fremstilling. For de senere fasenes del blir som nevnt også den omfattende samfunnsvitenskapelige forskningen viktig, med bidragene fra Leicester-skolen, Anthony King, Richard Giulianotti, Wray Vamplew og andre. Taylor har et svært godt grep på det meste av dette og evner å utkrystallisere de sentrale posisjonene, peke på styrker og svakheter, og å vise hva det er mest rimelig å betrakte som forskningsstatus i dag. Samtidig antyder forfatteren av og til en viss skepsis mot samfunnsviternes tendens til å være for raske med å trekke generelle konklusjoner og å lage omfattende begrepskjemaer uten at det empiriske grunnlaget alltid er like solid.

Som nevnt skiller Taylors bok seg fra blant andre Russells (1997) ved at den også tar opp amatør fotballens utvikling, spesielt i de tidligste fasene. Dette er isolert sett verdifullt, skjønt det bidrar til at boken kanskje blir noe mindre enhetlig – den spenner i og med dette veldig bredt tematisk, og av og til føler man kanskje at diskusjonen av grasrota og dens fotball ligger litt på siden av de sentrale temaene. Men med bokens vide siktemål er ikke dette til å unngå, og mellom linjene demonstreres også en del forbindelseslinjer mellom topp og bredde. Taylor gjør for eksempel på interessant vis rede for hvordan den langvarige motstand mot søndagsfotball kan ha virket.

Ut over disse delene av boken, er det tre hovedtemaer som går som en relativt rød tråd gjennom det meste av boken. Det første er hvem som i første rekke ble rekruttert som spillerne, spesielt i den tidlige engelske fotballen. Dette

spørsmålet relateres til diskusjonen om i hvilken grad fotball etter institusjonaliseringen gradvis ble en idrett for arbeiderklassen. I de senere fasene dukker temaet opp i ny form, blant annet når det gjelder inkludering av etniske minoriteter, og for så vidt også gjennom invasjonen av utenlandske spillere i toppfotballen. Det andre spørsmålet er knyttet til moderniserings- og kommersialiseringsdimensjoner. Selv om det må tas en rekke forbehold mot forestillingen om fotballens konservative holdning til å la økonomiske interesser styre spillet (inntil transformasjonen etter 1990), var det tidlig klart at fotballen skilte seg fra andre deler av fritids- og underholdningsindustrien:

Certainly, when we compare it with other sectors of the emerging leisure industry, such as the music hall, professional football emerges as considerably less thoroughly commercialised and freer from the control of profit-seeking capitalists (s. 73).

Denne situasjonen har egentlig vedvart, selv om liberaliseringen og kommersialiseringen som skjøt fart fra andre halvdel av 80-årene har gjort fotballen til ett av de mest eklatante uttrykkene for vår tids underholdningsindustri. Til dels er det nettopp det komplekse motsetnings- og tilpasningsforholdet mellom de økonomiske interessene og supporterer/publikums interesser som har gitt også den moderne fotballen sin spesielle form.

Det tredje spørsmålet, som også får mye plass, er hvem publikum var, og hvordan dette eventuelt har skiftet fra epoke til epoke. Taylor pirker i forestillingen om de første femten årene etter andre verdenskrig som engelsk fotballs storhetstid som publikumsidrett, selv om den ikke er helt forfeilet. I hvilken grad og eventuelt når fotball ble en arbeiderklasseidrett er også et sentralt spørsmål som går igjen flere steder, selv om det ganske tett opp til våre dager er vanskelig å vite noe sikkert om dette. Taylor viser også til en rekke studier som indikerer at klubbtilhørighet ikke nødvendigvis fulgte bygrensene i de gode gamle dager heller. I tillegg har forskningen på dette feltet ofte båret preg av at det er de mest dedikerte supporterne som har blitt gjenstand for oppmerksomhet. Taylor viser til at "the floating fan", som fulgte flere klubber innenfor samme region, kan ha vært en viktig del av klubbenes marked helt frem til 1960-årene (s. 197). Han viser også til undersøkelser som tyder på at det har skjedd langt mindre endringer av publikumssammensetningen etter 1990 enn konvensjonell kunnskap om kommersialiseringen av engelsk fotball ofte vil ha oss til å tro.

» *Boken inneholder relativt lite om fotball som sådan, med unntak av en del relativt kortfattede diskusjoner av spillets taktiske utvikling.*

Boken inneholder relativt lite om fotball som sådan, med unntak av en del relativt kortfattede diskusjoner av spillets taktiske utvikling. Taylor gjør også få dramaturgiske grep, i form av for eksempel å la en eller flere minneverdige kamper eller enkeltspillere stå som utgangspunkt for drøftingen av et spesielt tema eller en spesiell epoke. To unntak er den berømte engelske cupfinalen i 1953 (Blackpool-Bolton med Stanley Matthews i en sentral rolle) og VM-finalen mellom England og Vest-Tyskland i 1966. Diskusjonen av hvordan den sistnevnte turneringen kan ha hindret nødvendig nytenkning i engelsk fotball i de påfølgende årene er av stor interesse. 1953-finalens mytologi skyldes dels at det var en svært dramatisk kamp med "riktig" vinner (endelig fikk Matthews et cuptrofé), men kampen er også viktig i et større engelsk perspektiv: Den bidro til å gjøre fotballen til et tema for større deler av befolkningen, og den inntraff samme år som Dronning Elizabeth ble kronet og samme år som Mount Everest ble besteget for første gang.

Bokens epilog ("Into the twenty-first century") er knapp og kanskje noe overfladisk. Her kunne fotballen og dens fremtid blitt plassert i et litt større og mer spenstig perspektiv. Taylor peker på noen utfordringer og problemer for britisk fotball, men konkluderer mer positivt – "(?) the game has probably never meant as much to as many British people as it does in the early twenty-first century" (s. 431). Sant nok, men litt slapt. Blant spørsmålene som reises på baksideteksten er "Is British football in terminal decline?" – et litt merkelig spørsmål mot slutten av et tiår der i hvert fall den engelske toppfotballen både sportslig og kommersielt trolig står sterkere enn noen gang før.

Uansett er dette et i all hovedsak meget godt og viktig arbeid, kunnskapsrikt og velskrevet. De fleste vil ha nytte av å bli konfrontert med den hvis de vil ha et overblikk over forskningen på et felt knyttet til britisk fotball og dens historie.

Referanser

- Harvey, Adrian (2005): *Football: The First Hundred Years*. London: Routledge.
King, A. (2002): *The End of the Terraces. The Transformation of English Football in the 1990s*. Revised Edition. London: Leicester University Press.
Russell, D. (1997): *Football and the English: A Social History of Association Football in England, 1863-1995*. Preston: Carnegie.
Walvin, J. (1975): *The People's Game: A Social History of British Football*. London: Allen Lane.

- Hitta bästa pris på boken hos Prispallen.se
- Kjøp boken fra Capris.no
- Sammenlign priser på bogen hos Pensum.dk
- Buy this book from Amazon.co.uk
- Buy this book from Amazon.com